

"איש על דגלו באותות לבית אבותם"

הקב"ה נגלה על הר סיני עם כ"ב רבבות מלאכים תחת דגלים שנבראו מכ"ב אותיות התורה שעסקו בה האבות הקדושים

לכאורה למה ששינו במשנה (אבות פ"ב מ"ב):
"והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך",
הרי מבואר שהתורה אינה ירושה אלא כל מי
שמתייגע בה זוכה לתורה.

ויש להעיר כי ענין זה שהקב"ה נתן את התורה
לישראל בזכות יחוסם מצינו עוד במדרש (שמו"ר
כח-ב), שדרשו מקרא שכתוב במתן תורה (שמות יט-
ג): "ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר
לאמר, בזכות ההר, ואין ההר אלא אבות, שנאמר
(מיכה ו-ב) שמעו הרים את ריב ה', ומשה עלה אל
האלקים, עלה בענן וירד בענן, וזכות אבות עולה
ויורדת עמו". אמנם גם שם צריך ביאור מהו
הקשר בין זכות אבות למתן תורה לישראל.

נשמות ישראל היו כלולות בתוך האבות הקדושים

רחש לבי דבר טוב לבאר כל זה על פי הקדמה
יקרה ממשנתם הטהורה של שני המאורות
הגדולים המתנבאים בסגנון אחד, הלא הם הרה"ק
מאפטא זי"ע ב"אוהב ישראל" (פרשת וירא) והרה"ק
רבי לוי יצחק מבראדיטשוב זי"ע ב"קדושת לוי"
(שם), אשר דיברו בקודש לבאר מה שדיבר הקב"ה
בשבחו של אברהם אבינו (בראשית יח-ט): "כי
ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו
ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט".

הביאור בזה על פי יסוד נפלא בקשר שבין
האבות הקדושים לכל ישראל, שכל נשמות ישראל
עד סוף כל הדורות היו כלולות באברהם אבינו
כשקיים כל התורה ועמד בכל הניסיונות. כי כמו
שכל פרי לפני צמיחתו הרי הוא כלול בתוך השורש
שממנו הוא צומח, כן כלול כל בן במוח האב לפני
שהוא נולד, נמצא לפי זה כלשון קדשם: "כל ישראל
היו כלולים במחשבתו ובמוחו של אברהם".

לפי זה הם אומרים חידוש גדול, כי כשקיים
אברהם אבינו כל מצוות התורה ומצוות דרבנן
כמבואר בגמרא (יומא כח:), התכוון לקיימן "בשם
כל ישראל", דהיינו שנתכוון לזכות את כל

וצריך ביאור להבין מהי המהות של הדגלים
שהמלאכים התקבצו תחתיהם ונתקנאו בהם
ישראל, שהרי ברור שלא מדובר בדגלים גשמיים
אלא בדגלים רוחניים. זאת ועוד צריך ביאור, מהו
הענין שירד הקב"ה על הר סיני למסור את התורה
לישראל, כשהוא מלווה בכ"ב רבבות מלאכים
שהיו מסודרים דגלים דגלים, משמע שיש קשר בין
המלאכים והדגלים ובין מתן תורה לישראל.

"הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין"

פתח דברינו יאיר לבאר ענין זה בהקדם לבאר
מאמר חכמינו ז"ל ידוע על הכתוב בפרשתנו
(במדבר א-ב): "שאו את ראש כל עדת בני ישראל
למשפחותם לבית אבותם". דרשו על כך במדרש
(ילקוט שמעוני פרשת במדבר סימן תרפד) לבאר
סמיכות הכתובים בסוף פרשת בחוקותי (ויקרא כז-
ד): "אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני
ישראל בהר סיני", למה שכתוב בתחילת פרשתנו
(במדבר א-א): "וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל
מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם
מארץ מצרים לאמר, שאו את ראש כל עדת בני
ישראל למשפחותם לבית אבותם".

"בשעה שקיבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות
העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם
פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם,
שנאמר (תהלים צו-ז) הבו לה' משפחות עמים, כשם
שבני מביאין (במדבר א-יח) ויתילדו על משפחותם,
לכך מנאם בראש הספר הזה אחר המצוות (ויקרא
כז-ד), אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני
ישראל בהר סיני, ואחר כך, וידבר ה' במדבר סיני
שאו את ראש כל עדת בני ישראל, שלא זכו ליטול
את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן".

וכבר נתייגעו המפרשים לבאר כל אחד
לפי דרכו, מה שאמר הקב"ה לאומות העולם
"הביאו לי ספר יוחסין שלכם", מהו הקשר בין
ספר יוחסין לנתינת התורה דוקא לישראל ולא
לשאר האומות. זאת ועוד, שהרי דבר זה סותר

בפרשתנו פרשת במדבר דבר בעתו מה
טוב, להתבונן במה שצוה הקב"ה לחלק את י"ב
שבטי ישראל לארבעה חלקים כנגד ארבע רוחות
העולם, כל חלק מורכב משלשה שבטים, שבנוסף
על דגל מיוחד שהיה לכל שבט, התאחדו שלשתם
תחת דגל ראש השבט, באופן שכל ארבעים שנה
שהיו ישראל במדבר, התנוססו ארבעת הדגלים
במלוא הודם והדרם לארבע רוחות תבל, כמו
שכתוב (במדבר ב-א): "וידבר ה' אל משה ואל אהרן
לאמר, איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו
בני ישראל, מנגד סביב לאהל מועד יחנו".

התורה הקדושה מפרטת את הסדר והמקום
של ארבעת הדגלים: דגל ראשון לצד מזרח הוא
דגל מחנה יהודה ואתו עמו יששכר וזבולון,
דגל שני לצד דרום הוא דגל מחנה ראובן ואתו
עמו שמעון וגד, דגל שלישי לצד מערב הוא
דגל מחנה אפרים ואתו עמו מנשה ובנימין, דגל
רביעי לצד צפון הוא דגל מחנה דן ואתו עמו
אשר ונפתלי.

חכמינו ז"ל מגלים לנו איך נתגלגל הדבר
שזכו ישראל לדגלים, כי בשעת מתן תורה ירד
הקב"ה על הר סיני עם כ"ב רבבות מלאכים שהיו
מסודרים תחת דגלים, ונתאוו ישראל שגם להם
יהיו דגלים ונענה הקב"ה למשאלת לבם, והנה
המאמר במדרש (במדב"ר ב-ג):

"בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני, ירדו
עמו כ"ב רבבות של מלאכים, שנאמר (תהלים
סח-יח) רכב אלקים רבותים אלפי שנאן, והיו
כולם עשויים דגלים דגלים שנאמר (שיר השירים
ה-ג) דגול מרבה, כיון שראו אותן ישראל שהם
עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאווים לדגלים,
אמרו אלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן... וכן
הוא אומר (תהלים כ-ו) נרננה בישועתך וגו' [ובשם
אלקינו נדגול]. אמר להם הקב"ה מה נתאוותם
לעשות דגלים, חייכם שאני ממלא משאלותיכם,
(שם) ימלא ה' כל משאלותיך, מיד הודיע הקב"ה
אותם לישראל ואמר למשה, לך עשה אותם
דגלים כמו שנתאוו".

מדרש: "בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים והיו כולם עשויים דגלים דגלים"

בני ישראל שראו את המלאכים עם הדגלים נתקנאו בהם ומילא הקב"ה את משאלת לבם לתת גם להם דגלים

ספר הפליאה: על ארבעת הדגלים היו כתובים השמות של האבות הקדושים והשם י"ה היה פורח בכל מחנה ישראל

השם י"ה שהיה פורח על כל הדגלים הוא רמז נפלא על האבות הקדושים שעסקו יחד בתורה ט"ו שנים בכל יום ט"ו שעות

"ויחן שם ישראל נגד ההר". ופירש רש"י: "כאיש אחד בלב אחד". לכן על ידי השגת נשמותיהם המכוונות כנגד שישים ריבוא אותיות התורה זכו להשיג את כל התורה עוד לפני שניתנה.

"וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק"

מה נפלאים הם דברי ה"ערוגת הבשם" (פרשת יתרו) שכתב לפרש בזה מה שכתוב במתן תורה בהר סיני (שמות כ-טו): "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק", בלשון קדשו:

"בשעת מתן תורה נפתחו השמים, וראו התורה כתובה באש שחורה על גבי אש לבנה, וכל אחד ואחד הכיר שורש נשמתו ושורש נשמתו של חבירו, באיזה אות הוא מרומז ומכוון, וכיון שהן היו מרכבה לאותיות התורה, התיצבו למטה יחדיו שיהא מכוונים ממש כפי מה שנצטרפו האותיות למעלה.

למשל מי שהכיר ששורש נשמתו הוא באות ב' של בראשית, והכיר נמי שחבירו הוא אות ר' מבראשית, וכמו כן נמי מי הוא הא' של בראשית וכו', על כן קירב עצמו ועמד אצל חבירו ששורשו הוא אות שבתורה הסמוך לו, באופן שעמדו ישראל למטה כפי האותיות שבתורה שלמעלה, והיינו דאמר, וכל העם רואים את הקולות וגו', וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק, כי עד הנה לא היו עומדים על דרך זה, אבל כיון שהאותיות שבתורה נצטרפו באופן זה, גם הם ראו וינועו ויעמדו מרחוק, כפי המכוון לתורה שלמעלה."

הנה כי כן יפתח לנו פתח להבין איך זכה אברהם אבינו להשיג את כל התורה לפני שניתנה, כי מאחר שלמדנו מדברי ה"אוהב ישראל" וה"קדושת לוי", שאברהם אבינו כלל בתוכו את כל שישים ריבוא נשמות ישראל שרמוז בשם י"ש שישים ריבוא אותיות לתורה, לכן מהשגת שישים ריבוא אבינו להשיג גם את כל שישים ריבוא אותיות התורה.

כלל את כל נשמות ישראל, אבל אחר כך נתחלקו הנשמות ל"ב השבטים.

אברהם אבינו השיג כל התורה מס' ריבוא נשמות הכלולות בו

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה ששנינו בגמרא (יומא כה): "קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר (בראשית כו-ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי". ונתייגעו המפרשים לבאר איך זכה אברהם אבינו להשיג כל התורה לפני שניתנה בהר סיני. אך לפי האמור יש לומר הביאור בזה על פי מה שאמר המגיד בהגדה של פסח: "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו".

ותמה האלשיך הקדוש בפרשת יתרו (שמות יט-א), איזו תועלת היתה בקרבתם לפני הר סיני אם לא היו מקבלים את התורה. וביאר בדברי קדשו על פי המבואר בגמרא (שבת קמו). כי כשהחטיא הנחש את חוה בעץ הדעת הטיל בה ובכל הנבראים את זוהמתו, אלא שבשעת מתן תורה פסקה מישראל זוהמת הנחש, ובלשון קדשם: "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתו", לכן היו יכולים להשיג בנבואה את כל התורה כולה אפילו לפני שניתנה, אלא שאחרי חטא העגל חזרה חלק מהזוהמה לישראל.

ונראה להוסיף תבלין לבאר איך זכו ישראל להשיג את כל התורה לפני שניתנה, על פי המבואר בזהר חדש (שיר השירים דף עד טו ד) שישנן בתורה שישים ריבוא אותיות כנגד שישים ריבוא נשמות ישראל, שכל נשמה היא כנגד אות אחת שבתורה, והוסיף ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן קפו) כי ענין זה רמוז בשם ישראל שהוא ראשי תיבות י"ש שישים ריבוא אותיות לתורה.

לפי זה יש לומר כי היות שבמעמד הר סיני נתקשרו כל שישים ריבוא נשמות ישראל יחד כאיש אחד בלב אחד, כמו שכתוב (שמות יט-ב):

ישראל שהיו כלולים בו שגם להם יהיה חלק במעשה קיום המצוות, ועל ידי זה הגיעו לזרעו אחריו ב' טובות:

- א. כיון שאברהם קיים כל מצוות התורה ודקדוקי מצוות, נמצא שכל אחד ואחד מישראל הבאים אחריו כבר קיים כל תרי"ג מצוות דאורייתא וז' מצוות דרבנן בהיותו כלול באברהם.
- ב. כיון שכבר קיימו ישראל כל המצוות בהיותם כלולים בתוך אברהם, יכול כל אחד מישראל להוציא הדבר מן הכח אל הפועל ולקיים המצוות בפועל ממש בהיותו בעולם, שהרי כבר נפתח לו השער בהיותו כלול באברהם אבינו.

על פי האמור הם מוסיפים לבאר כמין חומר מאמרו של אליהו הנביא (תנא דבי אליהו פרק כה): "לפיכך הייתי אומר שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר, מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב". הכוונה בזה שכל אחד צריך להשתוקק לקיים המצוות, כמו שהוא עצמו קיים בהיותו כלול בתוך האבות הקדושים. וזהו הפירוש "מתי יגיעו מעשי למעשי" [שקיימתי בהיותי כלול בתוך] אבותי אברהם יצחק ויעקב". ומאחר שכבר קיים פעם אחת כל המצוות בהיותו כלול בתוך האבות הקדושים בתכלית השלימות, הרי הוא כבר מסוגל ביתר קלות לקיים גם אחרי לידתו את כל המצוות כפי שורש נשמתו.

הנה כי כן זהו שאמר הקב"ה "כי ידעתיו", אני אוהב את אברהם, ומפרש הטעם, "למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו" - "יצוה" הוא מלשון צוותא וחבור, כלומר כשאברהם מקיים המצוות אין הוא מקיים את המצוות לבדו, אלא הוא מתחבר יחד עם בניו בני ישראל עד סוף כל הדורות הכלולים עמו, ובזה הוא מקל עליהם, "ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", שיוכלו לקיים את מצוות ה' כשיוולדו בעולם, אחרי שכבר קיימו את כל המצוות בהיותם כלולים עמו, אלו תוכן דבריהם הקדושים.

ויש להעיר כי רעיון קדוש זה שכל נשמות ישראל היו כלולות בתוך האבות הקדושים, מצינו גם כן ב"אמרי יוסף" (פרשת וירא) בשם ה"הפלאה", שמפרש בזה מאמר חז"ל (ברכות טז): "אין קורין אבות אלא לשלשה", כי אברהם אבינו כלל בתוכו את כל נשמות ישראל שעתידות להיוולד בעולם, ואחר כך כשהוליד את יצחק מסר לו אברהם את כל הנשמות ונשארה אצלו רק בחינת נשמתו לבדה, ואחר כך כשהוליד יצחק את יעקב מסר לו יצחק את כל הנשמות ונשארה אצלו רק נשמתו לבדה, ואחר כך מסר יעקב אבינו את כל נשמות ישראל ל"ב השבטים שנתחלקו ביניהם, ועל כן אין קורין אבות אלא לשלשה שכל אחד מהם

שהביא חידוש גדול שמקורו ב"ספר הפליאה" (דף מו טור ב), כי על ארבעת הדגלים היו כתובות האותיות של האבות הקדושים.

הא כיצד, על דגל מחנה יהודה היו כתובות האותיות הראשונות של אברהם יצחק יעקב - אי"י, על דגל מחנה ראובן היו כתובות האותיות השניות של האבות בצ"ע, על דגל מחנה אפרים היו כתובות האותיות השלישיות רח"ק, על דגל מחנה דן היו כתובות האותיות האחרונות של האבות מק"ב, נשארה האות ה' של אברהם שהיתה פורחת ממקום למקום בכל המחנות, והגינה על ישראל מקללת בלעם. זאת ועוד, שנתברכו כל ישראל מן האות ה' המסוגלת להשפיע פרנסה ובנים, כמו שרמוז בפסוק (בראשית מ-נג): "הא לכם זרע". פירוש, מן האות ה"א יש לכם זרע", שכולל זרע של תבואה וזרע של קיימא.

אלא שלפי זה יש לשאול, הלא בשמו של אברהם קדמה האות ה' לאות ס', אם כן היה ראוי שבדגל הרביעי יכתבו האותיות הרביעיות של האבות שהן הק"ב ואות ס' תהיה פורחת באויר. ויש לומר שלא רצה הקב"ה שיופיעו בדגלים אותיות הק"ב שהן אותיות קב"ה שהן לשון קללה, לכן הקדים את האות ס' של אברהם לפני האות ה' לצירוף מק"ב, ועל ידי זה לא רק שביטל את הקללה, אלא מהאות ה' שנשארה ופרחה בכל המחנות נמשכה שמירה על ישראל מקללת בלעם, וגם נשפע שפע רב של פרנסה וזרע של קיימא.

לפי זה מבאר ה"אוהב ישראל" כמין חומר כוונת המדרש: "איש על דגלו באותות לבית אבותם, אל תקרי באותות אלא באותיות", פירוש, שהאותיות של האבות היו כתובות על הדגלים, והנה ראה בלעם כי בדגל הרביעי שינה הקב"ה את סדר האותיות של אברהם להקדים את האות ס' לפני האות ה', כדי שלא יופיעו אותיות קב"ה שהן לשון קללה, "לפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קבה" אל", כי מאחר שהקב"ה שינה הסדר, שבדגלים לא יופיעו אותיות קב"ה כי אם אותיות מק"ב, איך אוכל לקוב את ישראל. אלו דבריו הקדושים.

ביאור נשוג על ב' אותיות י"ה שהיו פורחות על כל ארבעת הדגלים

כעבדא קמיה מאריה אחיזנא בשולי גלימתו של ה"אוהב ישראל" לבאר בזה חידוש גדול שמצינו בענין זה ב"ספר הפליאה" (שם), כי אחרי שכתבו ישראל את שמות האבות הקדושים על ארבעת הדגלים, והאות ה' משמו של אברהם נשארה לבדה ולא נכתבה על שום אחד מהדגלים, צירף הקב"ה אל האות ה' את האות י' משמו הו"ה, כדי לצרף את השם י"ה שבו נברא העולם,

אוהב ישראל וקדושת לוי: אברהם אבינו כלל בתוכו את כל נשמות ישראל וזיכה אותן בקיום כל המצוות

"חייב כל אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי", להשתוקק לקיים המצוות כמו שזכה בהיותו כלול בתוך האבות

מדרש: "בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות"

מדרש: "הביאו לי ספר יוחסין כשם שבני מביאין", כי ישראל כבר קיימו כל התורה בהיותם כלולים בתוך האבות

והביאור בזה כי אף שעדיין לא ניתנה תורה שבכתב בימי האבות, מכל מקום זכו לשמוע את כל התורה בבחינת תורה שבעל פה מפי הקב"ה, כמו שדרשו במדרש (ב"ר סד-ד) מקרא שכתוב (שם): "עקב אשר שמע אברהם בקולי, אין לך כל יום ויום שאין הקב"ה מחדש הלכה בבית דין של מעלה... ואפילו אותן ההלכות היה אברהם יודע". הרי שזכה אברהם אבינו לשמוע את קולו של הקב"ה בכל ההלכות שחידש בכל יום שהן בבחינת "תורה שבעל פה", וזהו שהעיד עליו הקב"ה באומר: "עקב אשר שמע אברהם בקולי", וכן זכו יצחק אבינו ויעקב אבינו ללמוד ולקיים את התורה שבעל פה.

מעתה אמינא מילתא חדתא, כי כ"ב רבבות מלאכים שירדו עם הקב"ה בשעת מתן תורה, הם המלאכים שנבראו מעסק התורה של האבות הקדושים, והרי כל התורה כלולה מכ"ב אותיות התורה שעסקו בהן האבות הקדושים רבבות פעמים, לכן נבראו מהן כ"ב רבבות מלאכי מעלה, והקב"ה הוריד אותם עמו בשעת מתן תורה לישראל, לרמוז בכך למלאכים עצמם הטעם שזכו ישראל לקבל את התורה, בזכות האבות הקדושים שכבר הקדימו להשיג ולקיים את כל התורה, יחד עם כל שישים ריבוא נשמות ישראל שהיו כלולות בהם.

כ"ב רבבות מלאכים ירדו עם דגלים שרשומים עליהם שמות האבות הקדושים

הבה נמשיך במסע הקודש לבאר לפי זה הטעם שירדו כ"ב רבבות מלאכים כשהם מסודרים דגלים דגלים, על פי מה שהביא הרה"ק מאפטא ז"ע ב"אוהב ישראל" (ליקוטים חדשים פרשת במדבר) מדרש פליאה, על מקרא שכתוב בפרשתנו: "איש על דגלו באותות לבית אבותם, אל תקרי באותות אלא באותיות, לפיכך אמר בלעם (במדבר כג-ח) מה אקוב לא קבה אל". וביאר בדברי קדשו על פי מה

מעתה יתבאר היטב מה שהשיב הקב"ה לאומות העולם: "הביאו לי ספר יוחסין כשם שבני מביאין", כי בדרך הטבע קשה מאד להשיג את התורה שהיא רחבה מני ים עמוק עמוק מי ימצאנה, וכן קשה מאד לקיים מצוותיה ולהישמר מכל הלא תעשה, כמו שכתוב (בראשית ח-כא): "כי יצר לב האדם רע מנעוריו".

אולם היות שהאבות הקדושים כבר קיימו כל התורה כולה עוד לפני שניתנה, יחד עם כל נשמות ישראל שהיו כלולות בהם, נמצא שכבר קיימו כל ישראל כל מצוות התורה בכח, לכן הם יכולים לקבל את התורה ולקיימה עכשיו בפועל ממש, אבל אומות העולם שלא היו כלולים באבות הקדושים אינם מסוגלים לקבל ולקיים את כל התורה.

במתן תורה ירדו עם הקב"ה כ"ב רבבות מלאכים שנבראו מכ"ב אותיות התורה של האבות הקדושים

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הענין הנפלא שירד הקב"ה בשעת מתן תורה עם כ"ב רבבות מלאכים שהיו מסודרים דגלים דגלים, על פי מה שידוע כי האבות הקדושים בגודל קדושתם, זכו להשיג ולקיים לא רק את כל התורה עוד לפני שניתנה בהר סיני, אלא זכו גם לעסוק בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, כמו ששינו בגמרא (יומא כח:):

"אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר (בראשית כד-א) ואברהם זקן בא בימים, יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר (שם כז-א) ויהי כי זקן יצחק, יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר (שם מח-י) ועיני ישראל כבדו מזוקן... אמר רב קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר (שם כו-ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי [וישמור משמרת מצוותי חוקותי ותורותי]... קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, שנאמר תורותי, אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה".

שלושת האבות הקדושים עסקו יחד ט"ו שנה בכל יום ט"ו שעות

כמו שכתוב (ישעיה כו-ג): "כי ב"ה ה' צור עולמים".
ומוסיף ב"ספר הפליאה" לבאר המסע הקדוש של
ב' אותיות י"ה בכל מחנה ישראל:

שלשתן, והשלשה פסוקים נגד שלשה אבות,
והט"ו תיבות רמז ט"ו שנים שהיו ביחד, ואלים
זכותיהו לברך את ישראל".

הנה כי כן יאירו עינינו וישמח לבנו להבין
הטעם שכשירד הקב"ה לתת את התורה לישראל,
ירדו עמו כ"ב רבבות מלאכים שהיו מסודרים
דגלים דגלים, שהרי לפי המבואר שנתקנאו ישראל
באותם הדגלים והקב"ה מילא את משאלתם לתת
להם את הדגלים, נשכיל להבין שגם על הדגלים
של המלאכים הופיעו שמות האבות הקדושים
כמו שהיו כתובים על דגלי ישראל.

ולפי המבואר הטעם לכך הוא לפי מה שביארנו
כי כ"ב רבבות מלאכים אלו נבראו מעסק התורה
של האבות הקדושים הכלולה מן כ"ב אותיות,
ולכן כדי לגלות שמקור יצירת המלאכים הללו
הוא מעסק התורה וקיום המצוות שקיימו האבות
הקדושים עוד לפני שניתנה תורה לישראל, ירדו
המלאכים תחת הדגלים שהיו רשומים עליהם
השמות של האבות הקדושים, כדי להורות בכך
לכל מלאכי פמליא של מעלה שראויים הם
ישראל בני האבות הקדושים לקבל את התורה,
ועל זה נאמר "ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו
ה' מן ההר לאמר", ודרשו במדרש הנ"ל: "בזכות
ההר, ואין ההר אלא אבות".

מעתה ירווח לנו להבין גם כן הטעם שעל כל
ארבעת הדגלים שהיו כתובים עליהם השמות
של האבות הקדושים פרח השם י"ה הנה והנה,
לרמז בכך כי שלושת האבות הקדושים עסקו
יחד בתורה כל יום י"ה שעות, וסללו בכך את
הדרך לכל ישראל שילכו בדרכם לעסוק בתורה
ולשמור את כל מצוותיה.

וזהו באמת הטעם שהשתוקקו ישראל שגם
להם יהיו דגלים עם השמות של האבות הקדושים,
ועם השם י"ה שפרח על כל הדגלים בכל מחנה
ישראל, כי השכילו להבין שאם הם רוצים
להשיג ולקיים את כל התורה, הרי הם צריכים
להתקשר בקשר אמיץ בל ימוט עם קדושת
האבות ששמותיהם היו כתובים על הדגלים,
ומילא הקב"ה את בקשתם באומרו "איש על דגלו
באותות לבית אבותם", אל תקרא "באותות" אלא
"באותיות" של האבות הקדושים.

ועתה בא וראה דבר פלא שהביא הגה"ק
החיד"א זצ"ל ב"מדבר קדמות" (מערכת א אות א) בשם
קונטרס ישן כתיבת יד על קלף מתלמידי רבינו
יהודה החסיד משם רבם ז"ל: "אבות העולם אברהם
יצחק ויעקב ראו זה את זה, וט"ו שנים למדו התורה
בכל יום ולילה ט"ו שעות". נמצא לפי זה כי שלושת
האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב סללו את
הדרך שתתקיים התורה בישראל לנצח נצחים, על
ידי שעסקו בתורה יחד כל השלשה, ונתקיימה בהם
הבטחת הקב"ה: "לא ימושו מפ"ך ומפי זרעך ומפי
זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם". ויש לומר כי
זהו הטעם ששינונו בגמרא הנ"ל: "אין קורין אבות
אלא לשלשה", כי הם סללו את הדרך לנצחיות
התורה בישראל עד סוף כל הדורות.

מה נפלאים הם דברי הגה"ק החיד"א זצ"ל
ב"חומת אנך" (פרשת נשא אות ה), שהוסיף לבאר לפי
זה הטעם שמסר הקב"ה לכהנים לברך את ישראל
בג' פסוקים (במדבר ו-כד): "ברוך ה' וישמרך, יאר
ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך
שלום", ויש בכל ג' הפסוקים בדיוק ט"ו תיבות.

ומבאר הענין בזה על פי מה שכתב "בעל
הטורים" כי ג' הברכות הן כנגד ג' אבות הקדושים:
"ברוך, בזכות אברהם דכתיב ביה (בראשית כד-א)
וה' ברך את אברהם בכל... יאר, כנגד יצחק שראה
בעקידה ומת, והאיר הקב"ה את עיניו והחיהו...
ישא, כנגד יעקב, דכתיב (בראשית כט-א) וישא יעקב
רגליו, וכתוב ביה (שם כח-א) ושבת בשלום".

וכתב בספר "אלה המצות" למהר"ם חאגיז (אות
שעח - עשה קמוח), כי מכאן המקור למה שנוהגים
כשהשליח ציבור אומר ברכת כהנים, עונה הציבור
בפסוק הראשון: "כן יהי רצון בזכות אברהם אבינו",
ובפסוק השני: "כן יהי רצון בזכות יצחק אבינו",
ובפסוק השלישי: "כן יהי רצון בזכות יעקב אבינו",
כי ברכת כהנים היא בזכות שלשת האבות.

לפי זה מבאר החיד"א הטעם שיש בהן ט"ו
תיבות: "ואפשר לומר כי בכל ברכת כהנים שיש
ט"ו תיבות בשלשה פסוקים יברך יאר ישא, הכל
בזכות האבות שעבדו את ה' ט"ו שנים במעמד

"ואותן שתי אותיות הקדושים שהן י"ה היו
פורחין הנה והנה, נדים ונעים ונראים על כל ד' דגלי
השבטים כל ימות השבוע, לפעמים על דגל זה
ולפעמים על דגל זה... עד יום ה' סמוך לערב שבת,
ובמקום שהם עומדים כשקידש עליהם את היום,
שם היו נחים, ולא היו זזים ממקומן מעת שהגיע
בהם רגע כניסת שבת עד רגע מוצאי יום הקודש,
אז היו חוזרים ופורחים לכל דגל ודגל כמנהגם".

ונראה לבאר הטעם שבחר הקב"ה דוק בשם
י"ה, שיהיה פורח על כל ארבעת הדגלים ששמות
האבות הקדושים היו כתובים עליהם, על פי מה
ששינונו בגמרא (ב"מ פה.):

"אמר רבי יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו
תלמיד חכם ובן בנו תלמיד חכם, שוב אין תורה
פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר (ישעיה נט-כא) ואני
זאת בריתי וגו', לא ימושו מפ"ך ומפי זרעך ומפי
זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם. מאי אמר ה',
אמר הקב"ה אני ערב לך בדבר זה, מאי מעתה ועד
עולם, אמר רבי ירמיה מכאן ואילך תורה מחזרת
על אכסניא שלה".

בגמרא (ב"ב נט.) מביא על כך הפסוק (קהלת
ד-יב): "והחוט המשולש לא במהרה ינתק".
וכתבו התוספות (שם ד"ה והחוט): "כמה היו שהן
ואבותיהם ואבות אבותיהם היו תלמידי חכמים
ולא קאמר עליהם החוט המשולש, אלא הכא
היינו טעמא לפי ששלשתן ראו זה את זה". מבואר
כי רק כשראו זה את זה מובטח להם שאין התורה
פוסקת מזרעם לעולם.

ב"ייטב לב" (פרשת ראה בפסוק לא תעשון) מביא
בשם זקיננו הגה"ק בעל "ישמח משה" זי"ע, כי מה
שכתבו התוספות שצריך שיהיו רואים זה את זה,
היינו שצריך שיעסקו בתורה יחד וישמעו דברי
תורה זה מזה [לכן כאשר נוכחו פעם בסעודה
שלישית הגה"ק בעל "ישמח משה" עם בנו הגה"ק
רבי אלעזר ניסן ונכדו בעל "ייטב לב" זי"ע, אחרי
שאמר ה"ישמח משה" דברי תורה ביקש מבנו וגם
מנכדו שיאמרו דברי תורה].

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהרב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com